

Lausunto

5.3.2021

VN/12187/2020

VN/12187/2020-TEM-19

Maksuvälinepetosdirektiivin täytäntöönpano, oikeusministeriön julkaisuja 2020:4; Työ- ja elinkeinoministeriön lausunto

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) kiittää mahdollisuudesta lausua otsikossa mainitusta asiasta ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Nyt käsiteltävänä oleva rikoslain muutosehdotus on osa Euroopan unionin kyberturvallisuuden parantamista koskevia toimenpiteitä. Tarkoitus on tukea toimia maksupalveluiden luotettavuuden turvaamiseksi ja maksuvälinepetosten torjumiseksi. Tämä on sekä kuluttajien että yritysten etu. Jos kuluttajien luottamus tehdä ostoksia ja muita transaktioita verkossa kärsii, ovat kärsijöinä myös yritykset ja yleinen taloudellinen toimeliaisuus ja luottamus markkinoiden toimintaan. Myös yritykset itse voivat joutua erilaisten maksuvälinepetosten ja huijausten uhreiksi.

Suomalaiset kuluttajat ovat oppineet käyttämään verkoissa tarjolla olevia palveluita, kuten verkkokauppoja ja erilaisia alustoja, myös muita kuin kotimaisia. Varjopuolena asiassa on se, että tietoverkoissa on monenlaisia toimijoita, ja kaikkien kanssa kuluttajien asiointi ei aina onnistu. Rärkeimpinä esimerkkeinä ovat erilaiset huijaukset, kuten laina- ja sijoitushuijaukset. Monet suomalaiset ovat myös sijoittaneet varojaan virtuaalivaluuttoihin, jotka ovat välillä saattaneet paljastua pyramidihuijauksiksi.

Myös osa verkkokaupoista (yleensä EU:n ulkopuolelle sijoittautuneita) on sellaisia, joiden tarkoituksenakaan ei ole toimia normaalein kaupankäynnin pelisäännöin. Tyypillinen tilanne on se, jossa kuluttajan verkkokaupassa jo maksamaa tavaraa ei koskaan toimiteta, tai toimitettu tavara on täysin muu (yleensä vähempiarvoinen) kuin mistä kuluttaja on maksanut. Ongelmatilanteen selvittäminen myyjän kanssa on käytännössä mahdotonta.

Poliisin mahdollisuudet auttaa kuluttajia voivat olla rajoitetut. Tällöin kuluttajan käytettävissä ovat siviilioikeudelliset oikeussuojakeinot, käytännössä kuluttajaviranomaisten (KKV:n kuluttajaneuvonta ja Euroopan kuluttajakeskus) sekä Vakuutus- ja rahoitusneuvonta FINE:n palvelut. Myös Kuluttajaliitolla on ollut omia huijauksiin liittyviä kampanjoitaan yhdessä muiden toimijoiden kanssa sekä palvelupuhelin, johon huijauksen uhrit ovat voineet ottaa yhteyttä.

Kuluttajaneuvonnan keinot täydentävät rikosoikeudellista sääntelyä. Niillä ei päästä käsiksi ammattimaisesti toimiviin rikollisiin tai voida puuttua ongelmiin laajemmassa mittakaavassa. Valvontaviranomaisista Finanssivalvonnalla on omat keinonsa puuttua havaittuihin väärinkäytösepäilyihin, kuten esityksessä selostetaan. Eurooppalaisiin kuluttajiin kohdistuvia väärinkäytöksiä, joihin liittyy maksuvälineiden käyttäminen, on pystytty myös jossain määrin saattamaan EU:n kuluttajaviranomaisten toimesta Europolin tietoon.

On hyvä, että lainsäädäntöä modernisoidaan, sillä kuten mietinnössä todetaan, aikaisempi kyberturvallisuutta koskeva agenda ei riittävällä tavalla ottanut huomioon uusia haasteita ja teknologian kehitystä, kuten virtuaalivaluuttoja ja mobiilimaksuja ja uudempia rikollisuuden muotoja.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Työ- ja elinkeinoministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 32
00023 Valtioneuvosto

Aleksanterinkatu 4

0295 16001
+358 295 16001

09 1606 2160
+358 9 1606 2160

www.tem.fi

Kuten mietinnössä todetaan, maksuvälineriikollisuus tukee muuta rikollisuutta ja haittaa laillista taloudellista toimintaa. Petokset tapahtuvat nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä ja ne ovat usein valtion rajat ylittäviä, esimerkiksi muualta maailmasta Suomeen suuntautuvia. Siksi on tärkeää, kuten mietinnössä todetaankin, että rikoslainsäädäntö on ajantasaista ja kattavaa kaikissa EU:n jäsenvaltioissa.

Myös yritykset, erityisesti kaupan alan toimijat, kärsivät kyberrikollisuudesta ja tietoverkossa tapahtuvista maksamiseen liittyvistä huijauksista. Maksupalveluiden ja –välineiden tarjoajien intressissä on, että verkossa voidaan toimia ja maksaa turvallisesti. Mietinnössä todetaan, että maksuvälineriikollisuus aiheuttaa EU:n alueella vuosittain 1,5 miljardin euron tappiot (Europolin arvio vuodelta 2010). Maksuvälinepetoksista ja niiden aiheuttamista vahingoista kärsivät niin kuluttajat, yritykset kuin luottokorttiyhtiötkin ja siksi niihin puuttuminen on kaikkien osapuolten kannalta tärkeää. Maksuvälinepetokset ovat osa järjestäytyneen rikollisuuden toimintakenttää ja yksi sen rahoituksen tulonlähde ja niiden aiheuttamat vahingot suuria sekä yksityisille rikosten uhreille että rikosten kohteiksi joutuville yrityksille. Teknologian kehitys lisäänee edelleen rikoksentekomahdollisuuksia ja luo uusia rikoksentekotapoja.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää hyvänä, että EU:n rikosoikeudellista sääntelyä yhdenmukaistetaan.

Osastopäällikkö

Antti Neimala

Hallitusneuvos

Mikko Holm